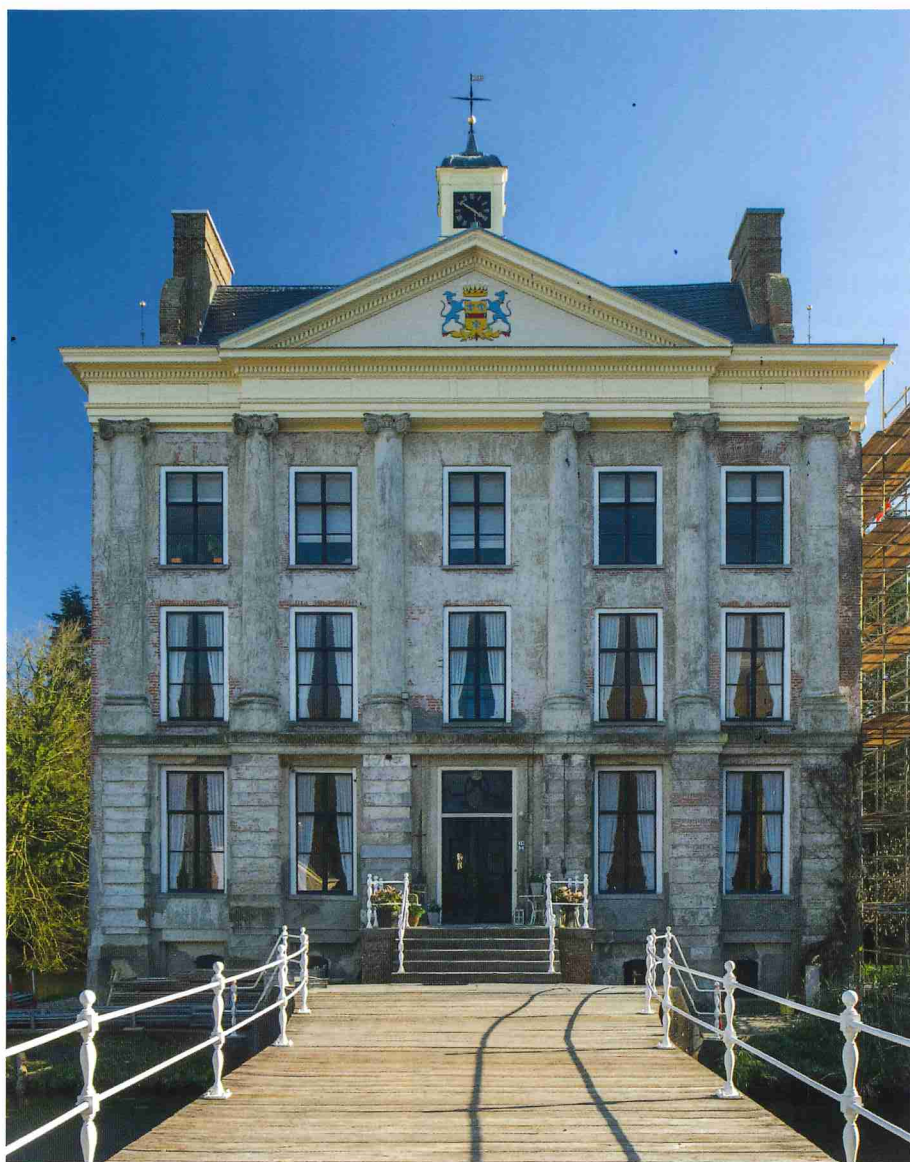

Verschillende bouwstijlen komen samen in Kasteel Ter Horst

Noordaanzicht tijdens restauratie werkzaamheden aan de zijgevels
[foto: Monumentenfotograaf Léontine van Geffen-Lamers].

Kasteel Ter Horst is een landhuis in Loenen waar verschillende bouwstijlen met elkaar zijn verweven. Bij het kasteel zoals het er nu bij staat zijn drie bouwperiodes te onderscheiden: de Middeleeuwen, Renaissance en 18e eeuw. In het gebouw zijn invloeden zichtbaar van onder andere het neoclassicisme.

tekst **MEREL SPITHOVEN**

Landhuis van de burgemeester

Wijnand Hackfort, burgemeester van Arnhem, kocht halverwege de 16e eeuw het landgoed Ter Horst. Hier waren nog fundamenten aanwezig van een Middeleeuws kasteel. Waarschijnlijk liet Hackfort daarbovenop zijn kasteelachtige landhuis bouwen waarbij de nadruk lag op de woonfunctie. Het landhuis kreeg een dubbele omgrachting en ophaalbrug met poortgebouw. Deze toevoegingen dienden als symbolische verdedigingsfunctie en als afspiegeling van macht en status.

Middeleeuwse kelders

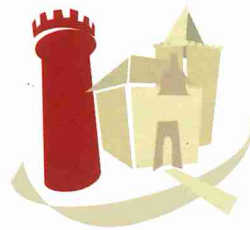
Uit onderzoek blijkt dat de kelderverdieping tot de eerste bouwfase behoort. Deze is waarschijnlijk gebouwd in de 14e eeuw, mogelijk zelfs eerder. Daarna is er mogelijk in de 15e of 16e eeuw een woning bovenop gebouwd. Het stond er waarschijnlijk nog toen Hackfort het landgoed kocht. Kasteel Ter Horst is gebouwd met gebruikmaking van deze oudere structuren. De personeelstrap lijkt hiervan een voorbeeld te zijn. De trap loopt vanaf de kelder naar de keuken op de begane grond en omhoog naar de zolder.

Eeuwenoude schouw

In de huidige trouwkamer staat een eeuwenoude schouw, gemaakt van grijs zandsteen door beeldhouwer *Arndt van Tricht* in renaissancestijl. Het heeft kariatiden (vrouwenbeelden) als dragers die de bewoners voorstellen: Wijnand Hackfort (links) en zijn vrouw Aleyd (rechts). Het bovendeel is opgedeeld in drie velden. In de buitenste velden staan de wapens van Wijnand (links) en Aleyd (rechts). In het midden is het Bijbelverhaal over een overspelige vrouw afgebeeld uit Johannes 8: 2-11. Op de schouw staat het jaartal 1557, wat impliceert dat de tweede bouwperiode enkele jaren daarvoor plaatsvond.

Renaissance

Hackfort heeft het kasteel in renaissancestijl laten bouwen. Deze bouwperiode is het beste terug te zien aan de zuidzijde van het huis. De vooruitstekende ingangspartij uit 1557 is nog zichtbaar. Er is bij de bouw gebruik gemaakt van resten van het vorige kasteel. Zo zijn waarschijnlijk het gehele fundament en enkele opgaande muren in het nieuwe huis opgenomen. Dit is bijvoorbeeld te zien aan de dikke muren en kruisgewelven in de kelders. Boven de keldergewelven werden drie verdiepingen gebouwd met twee zolders en een duivenvliering.

**NEDERLANDSE
KASTEELSTICHTING**
KENNISCENTRUM VOOR KASTEEL EN BUITENPLAATS

Bijgebouw van Kasteel Ter Horst [foto: Merel Spithoven].

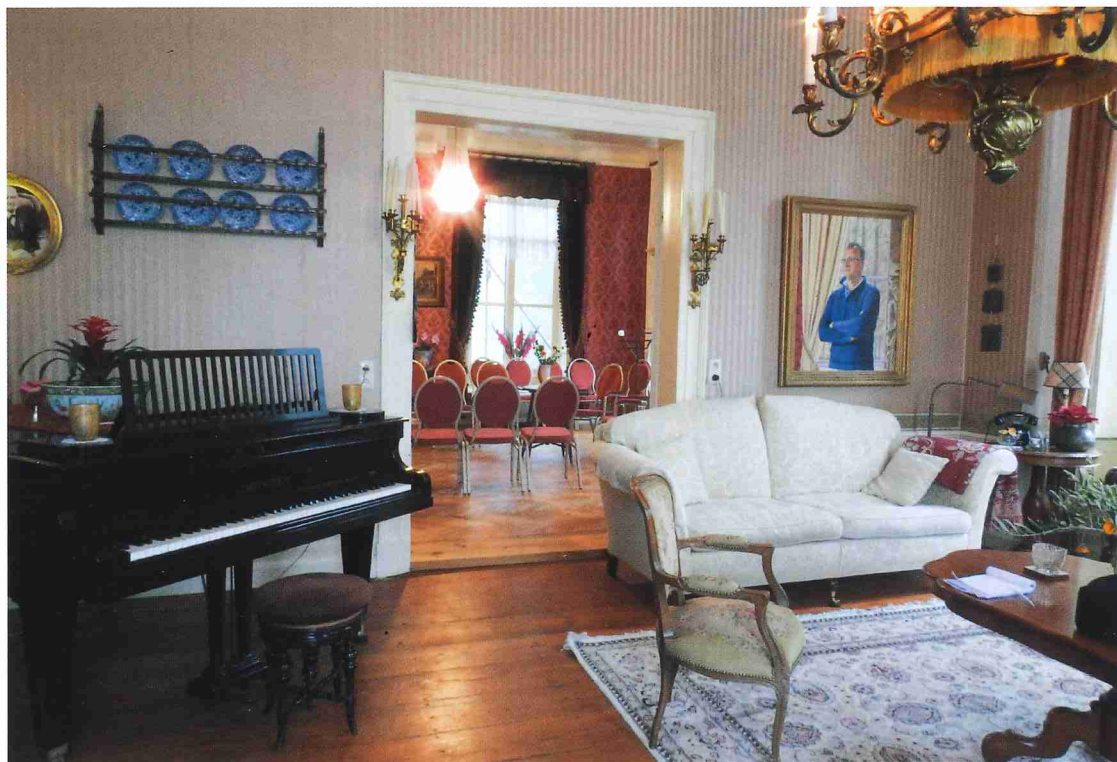

Oostgevel [foto: Léontine van Geffen-Lamers].

Trouwkamer met eeuwenoude schouw - [foto: Merel Spithoven].

Salon met
daarachter de
Trouwkamer.
[foto: Merel
Spithoven].

Gelderse Renaissance

De Gelderse renaissance is goed herkenbaar. Deze bouwstijl was een regionale bouwvariant tijdens de overgang van de gotiek naar de renaissance. Hierbij werd kerkelijke bouwkunst toegepast op de burgerlijke architectuur. Deze stijl is bijvoorbeeld herkenbaar in de zuidelijke en zijgevels, in- en uitzwenkende gevellijnen en bakstenen vooruitspringende muurdammen. De gevellijnen zijn cirkel- of s-vormig en afgewerkt met vooruitstekende gemetselde rollagen. De muurdammen bij de zuidelijke ingang wekken de suggestie van een poort.

Neoclassicisme

In de 18e eeuw werd het neoclassicisme de nieuwe trend: rechte lijnen, geometrie en harmonie. Rond 1784 besloot de familie Hackfort hierin mee te gaan en het kasteel te verbouwen. De nieuwe rechtstreekse verbindingsweg van Arnhem naar Deventer, de huidige Hoofdweg, speelde hierbij een belangrijke rol. De achterzijde van het huis werd de voorkant, zodat het georiënteerd stond op de weg. Er werd door Roelof Roelofsz Viervant een nieuwe hogere voorgevel met 'nepzuilen' ontworpen voor de nieuwe voorzijde. Hierdoor konden op de tweede verdieping vijf extra kamers worden gebouwd. De brede daklijst in de muren ging wel ten koste van de sierlijke belijning van de dakranden. Dit is bij de zijgevels

nog goed te zien. Op de zuidwesthoek werd ook een extra kamer gebouwd op de tweede verdieping. De westgevel kreeg haar symmetrische vorm terug terwijl bij de oostelijke zijgevel twee verschillende bouwstijlen zichtbaar bleven. Voor meer lichtinval werden de kleine 16e-eeuwse kruisramen bijna allemaal vervangen door hoge schuiframen. Er werd een brug gebouwd over de gracht naar het bordes van de nieuwe hoofdingang. Aan weerszijden van het nieuwe voorplein werden twee bijgebouwen gesloopt.

Restauraties door familie Russelman

In 1933 werd het landgoed gekocht door de familie Russelman die hier hun houtzagerij-bedrijf vestigde. De huidige eigenaar, Alexander Russelman, heeft jaren moeten sparen voor de restauratiekosten. Nu kan hij het gehele kasteel restaureren en voor volgende generaties veiligstellen.

Over de auteur:

MEREL SPITHOVEN is archeologe met een passie voor publieksbereik en -participatie. Ze is bij de Nederlandse Kastelenstichting werkzaam als programmamaker Verboden Muziek en Onthullende Verhalen voor de Dag van het Kasteel. Meer verhalen en informatie zijn te vinden op www.dagvanhetkasteel.nl